

การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียน
ในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

**Using Principle of Good Governance of School Administrators as
Perceived by Teacher Under the Jurisdiction Cluster School
43, the Nongjok District Office Bangkok Metropolis**

ปรียากร พยุงตน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Preeyagon Payungton

Ramkhamhaeng University, Thailand

Email : preeyagon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 151 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนใน

* วันที่รับบทความ: 19 มกราคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 15 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 17 กุมภาพันธ์ 2564

Received: January 19, 2021; Revised: February 15, 2021; Accepted: February 17, 2021

เครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ: การใช้หลักธรรมาภิบาล; การรับรู้ของครู; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstracts

This quantitative research aimed to study and compare teachers' using principles of good governance of school administrators as perceived by teachers under the jurisdiction cluster school 43, the Nongjok Distric Office Bangkok Metropolis, as classified by education level and work experience. The sample group used in this research consisted of 151 employed at school, The research instrument was questionnaire with reliability at 0.95. The statistics used for data analysis comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, *t* test and one-way analysis of variance. When differences between group were found by Scheffe's.

Findings showed as the followings ; 1. The teacher were of the perception that the using principles of good governance of school administrators as perceived by teachers under the jurisdiction cluster school 43, the Nongjok Distric Office Bangkok Metropolis in overall and each aspect were at high level. 2. The teachers who differed in educational background in their perception toward the using principles of good governance of school administrators as perceived by teachers under the jurisdiction cluster school 43, the Nongjok Distric Office Bangkok Metropolis in overall and all aspects evince did not differences.

Keyword: Good Govemance; Teacher Perception; The school Administrators

บทนำ

หลักธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นหลักในการบริหาร การจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม อันเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เอื้อผลประโยชน์ให้กับคนทุกระดับทั้งในภาครัฐและเอกชนในเรื่องการเปิดเผย ตรวจสอบได้ และรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจ ธรรมาภิบาลจะทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านคุณค่าและจิตสำนึกทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม จริยธรรมและทางเศรษฐกิจ มีสมรรถนะ มีความโปร่งใส อยู่ร่วมกันด้วยความสุขและความเอื้ออาทรต่อกัน อานันท์ ปันยารชุน (2559 : 47)

การบริหารและการจัดการในภาครัฐและภาคเอกชนจึงได้มีการให้ความสำคัญกับระบบคุณธรรม และจริยธรรม การบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐ (Good Governance) หรือเรียกว่าธรรมาภิบาลนั้น จะต้องเกิดขึ้นในองค์กรราชการ ซึ่งเป็นศูนย์บริการภาครัฐ อันเป็นหน่วยงานที่ต้องบริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นธรรม หากกลไกของรัฐสามารถเดินได้อย่างถูกต้องบริสุทธิ์ยุติธรรมและโปร่งใส จะนำพาให้ประชาชนได้รับการดูแล หรือได้รับการบริการที่ดี โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในส่วนรวมอย่างแท้จริง จรัสศรี ทิพย์

รัช (2560 : 33) ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญและนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่า หากมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จะส่งผลให้ได้แนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาสถานศึกษาโดยส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เคารพกฎระเบียบ และสมัคสมานสามัคคี รักใคร่ปรองดอง โดยยึดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองได้อย่างรอบด้านเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืนสืบต่อไป

งานวิจัยได้ทำการศึกษารวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจากการวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน แล้วกำหนดองค์ประกอบของการใช้หลักธรรมาภิบาล จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรมและด้านหลักมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู โรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูผู้สอนโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 4 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน 151 คน โดยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จากการเปิดตารางของ Cohen , Manion and Morrison (2011 : 147) และเมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษาการรับรู้ของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ มีทั้งหมด 4 ด้านละ 10 ข้อ รวมจำนวน 40 ข้อ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็น “รับรู้ในระดับมากที่สุด”
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็น “รับรู้ในระดับมาก”
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็น “รับรู้ในระดับปานกลาง”
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็น “รับรู้ในระดับน้อย”
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็น “รับรู้ในระดับน้อยที่สุด”

การตรวจสอบโดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-out) ในการวิจัยโดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า α ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปถือว่าเป็นคำถามที่มีความเชื่อมั่น ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียน จำนวน 4 โรงเรียนและครูผู้สอนจำนวน 30 คน จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990: 201 – 204) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.95 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจะดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

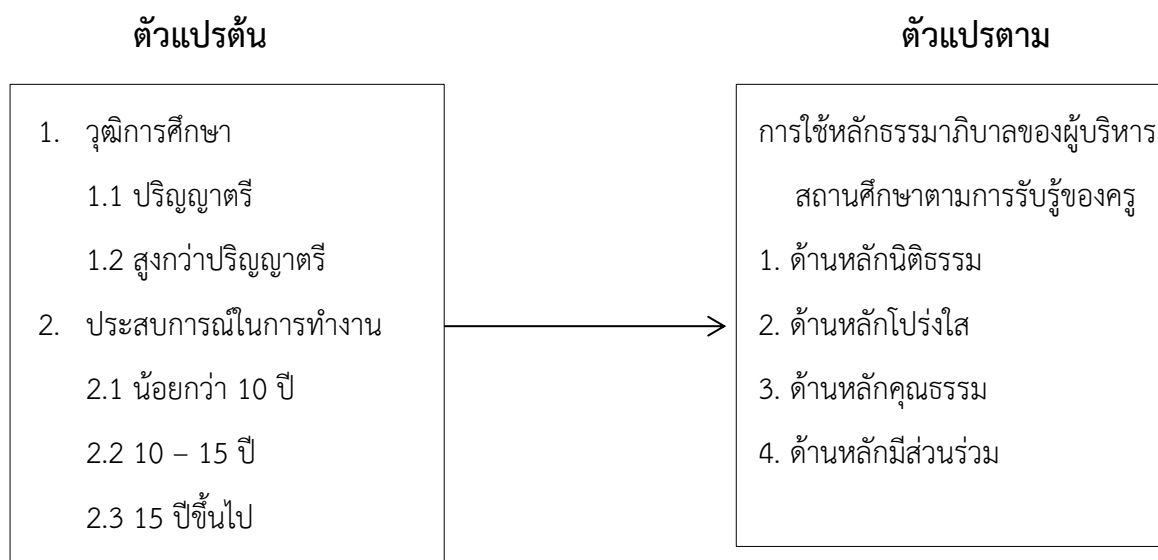
1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล จากผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. นำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนที่ 43 สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูล
3. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 151 ฉบับ และรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับคืนมา จำนวน 151 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

100 ของแบบสอบถามทั้งหมด ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การหาค่าการรับรู้ของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. เปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบวุฒิการศึกษา ใช้สถิติค่าที (t-test) แต่ถ้าเปรียบเทียบประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Sheffe's method)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านหลักมีส่วนร่วมที่มีการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ยกเว้นด้านหลักมีส่วนร่วม ที่มีระดับการรับรู้ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านหลักมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.59$) ด้านหลักโปร่งใส ($\bar{X}=4.49$) และด้านคุณธรรม ($\bar{X}=4.46$) ตามลำดับ

2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันโดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟ (Sheffe's method) โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีการรับรู้ด้านหลักนิติธรรม มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปีและ 15 ปีขึ้นไป ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10-15 ปีมีการรับรู้โดยภาพรวม ด้านหลักโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป โดยมีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู โรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านหลักมีส่วนร่วมไม่แตกต่าง จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ไปทำการทดสอบโดยวิธีของเชฟเฟ (Sheffe's method)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารงานที่ชัดเจน ที่สำคัญยังมีการกำกับติดตามให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ ให้กำลังใจและเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม มีการวางระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน โดยมีการมอบหมายงานให้ตามความถนัดและตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล ประกอบกับให้ความยุติธรรม มีเมตตาและเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ สร้างการทำงานเป็นทีมโดยมีการติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญมีการเผยแพร่การปฏิบัติงานของตนเองให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ส่งผลให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าที่จะยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร สอดคล้องกับ จันทรศรัณ ภูติอริยวัฒน์ (2560 : 115) ได้กล่าวว่า การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาจะทำให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าที่จะยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร บุคลากรเต็มใจที่ให้พลักพลึงใจอย่างเต็มที่กับงานที่ได้รับมอบหมาย มีความห่วงใยในความสำเร็จและแนวโน้ม ยืนหยัดต่อ การเป็นสมาชิกมีความพึงพอใจที่จะทำปฏิบัติงานให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ มีขวัญ กำลังใจและความยินดีที่จะปฏิบัติงาน ด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ มีความสามัคคีรักใคร่ปรองดอง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบขององค์กร ตระหนักถึง ความสำคัญของงานในระดับคุณภาพจากการได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่เหมาะสมและสอดคล้อง กับตำแหน่ง ความรู้ความสามารถ รวมถึงการเสริมบรรยากาศสนับสนุนขององค์กรอันทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมุ่งสู่ ประสิทธิภาพและคุณภาพสูงสุดขององค์กร สอดคล้องกับ ศุภณัฐ กุมภาร์และคนอื่นๆ (2563 : 290) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กล่าวว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีแนวทางการบริหารสถานศึกษาในส่วนองงานงบประมาณที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรร่วมกันกำหนดแผนงานงบประมาณสอดคล้องตามแผนปฏิบัติ ส่วนงานบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้บุคลากรเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาความดีความชอบตามหลักเกณฑ์ ส่วนการบริหารทั่วไปตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยกำหนดให้มีชั้น ความลับ ของฐาน และรหัสการเข้าถึงข้อมูล และสุดท้ายในส่วนของการบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทาง การ

บริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานด้านวิชาการเพื่อยกระดับสถานศึกษาในอนาคต
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีการวัดผลและประเมินผลการ
จัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง มีการกำกับติดตามให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา มี
วาทศิลป์การโน้มน้าวใจให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ ดำเนินการวางแผนการบริหารงานอย่างเป็นระบบ
ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานโดยยึดระบอบประชาธิปไตย ใช้อำนาจใน
การบังคับบัญชาอย่างถูกต้อง มีการนิเทศและติดตามบุคลากรตามแผนงานที่ดำเนินการไว้ รวมไปถึงการปฏิบัติ
หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับ เดชชาติ ตริทรัพย์ และ กันตภณ หนูทองแก้ว. (2562 : 79-80)
ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลโมถ่าย อำเภอยะยา จังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี ด้านหลักนิติธรรม พบว่า มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก โดยให้เหตุผลว่า การส่งเสริมให้มีนโยบาย
รณรงค์ให้พนักงาน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนโดยยึดถือหลักนิติธรรมโดยส่งเสริมให้สมาชิก
ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด การปกครองควรยึดตามกรอบระเบียบขององค์การ บริหาร
ส่วนตำบลและมีความเมตตากรุณาและยุติธรรมต่อทุกคน และสอดคล้องกับ วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์และคนอื่นๆ
(2562 : 73) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อด้านหลักนิติธรรมอยู่ใน
ระดับมาก โดยผู้บริหารมีการจัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
เพื่อให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

1.2 ด้านหลักโปร่งใส พบว่า ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการตรวจสอบบัญชี
พัสดุให้เป็นปัจจุบัน มีมาตรการลงโทษวินัยที่ชัดเจน มีการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี มีระบบการ
จัดซื้อจัดจ้างอย่างชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการเบิกจ่ายที่ถูกต้องให้เป็นธรรมต่อผู้บังคับบัญชา ให้
บุคลากรเข้ามามีบทบาทในการวางแผนการดำเนินงานตามนโยบาย ใช้อำนาจในการบังคับบัญชาอย่างเป็น
ธรรมและมีการจัดระบบโครงสร้างงาน 4 ฝ่าย อันประกอบไปด้วย ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่าย
บริหารงานบุคคลและฝ่ายบริหารงานทั่วไปภายในสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส สอดคล้องกับ วิจิต บุญสนอง

และนนทภัสร์ ไสสุชล (2562: 204) ได้ศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อการส่งเสริมธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านหลักโปร่งใส พบว่า ประชาชนมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ติดตามตรวจสอบแผนงานโครงการต่างๆ และการใช้ งบประมาณได้สูงที่สุดและข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และสอดคล้องกับ อ้อมใจ วงษ์มณฑาและคนอื่นๆ (2563 : 102) ได้ศึกษาพฤติกรรมการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้กล่าวว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อด้านหลักโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงานคือมีกระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา สามารถชี้แจงเมื่อมีข้อสงสัย บุคลากรและ ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆได้และยังสามารถรับรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ของสถานศึกษา อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบขั้นตอนของกิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

1.3 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่43สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติงานตามความถนัดของแต่ละบุคคล ให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียม เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา มีการชื่นชมบุคลากรในการปฏิบัติงานต่างๆ จัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมบุคลากรในสถานศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ยึดมั่นในความซื่อสัตย์และมีระเบียบวินัยและตรงตามความคาดหวังของสังคม ใฝ่หาที่สุภาพอ่อนโยนและอ่อนน้อมถ่อมตน รับผิดชอบในการตัดสินใจของตนเองและผู้อื่น มีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันและใช้อำนาจในการบังคับบัญชาอย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับ อัจฉราพรรณ โมรัตน์ (2562 : 143) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ครูมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก โดยให้เหตุผลว่า หลักคุณธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากและเป็นสิ่งพื้นฐานที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นที่น่าเคารพนับถือ โดยยึดมั่นในความซื่อสัตย์และมีระเบียบวินัยและตรงตามความคาดหวังของสังคม ตลอดจนจรรยาบรรณในวิชาชีพของผู้บริหาร และสอดคล้องกับ วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์และคนอื่นๆ (2562 : 69) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้กล่าวว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการดำเนินการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์

ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีการจัดการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้ง ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีการจัดสอนซ่อมเสริม กรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินเพื่อ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา

1.4 ด้านหลักมีส่วนร่วม พบว่า ครูมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์การบริหารงานในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีม มีการ เผยแพร่การปฏิบัติงานของตนเองให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทราบ มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและมีการนิเทศติดตามการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับ วิจิต บุญ สอนอง และ นนทภัทร์ ไสสุชล (2562 : 205) ได้ศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อการส่งเสริมธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้านหลักมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนมี การรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากผู้บริหารงานและพนักงานรับฟังและนำข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนไปดำเนินการอย่างรวดเร็วและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน และสอดคล้องกับ อัจฉราพรรณ โมรัตน์ (2562 : 144) ได้ศึกษาการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อด้านหลักมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงความมุ่งมั่นในการใช้ หลักการมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง โดยการมุ่งเน้นยึดหลักฉันทามติ รับ ฟังความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

2. ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่าง อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาโดยมีการ ยึดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการดำเนินงาน โดยยึด หลักนิติธรรม หลักโปร่งใส หลักคุณธรรม และหลักมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานใน

สถานศึกษา เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับ สุรพล ลอยใหม่ และ ไชยา ยิ้มวิไล (2562 : 45) ได้ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารกิจการภาครัฐในหน่วยงาน สาธารณสุขในสามจังหวัดเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยให้เหตุผลว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ทั้ง เพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร รวมทั้ง ความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายของหน่วยงาน ระบบการทำงาน ทำให้ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับ สิริินญา ศิริประโคน และ เกสสิณี ชิวปรีชา (2560 : 116) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารนำหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมาใช้ในการยกระดับ และสร้างความน่าเชื่อถือขององค์กรได้ในระดับสูง รวมถึงช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสุจริต โปร่งใสและเป็นธรรม ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการรับรู้ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟ (Sheffe's method) โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีการรับรู้ด้านหลักนิติธรรม มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปีและ 15 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีการรับรู้ในด้านหลักนิติธรรมแตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี นั้นมีความสนใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปี และ 15 ปีขึ้นไปนั้นให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาน้อยลง ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10-15 ปีมีการรับรู้โดยภาพรวม ด้านหลักโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีการรับรู้ในด้านหลักโปร่งใส และด้านหลักคุณธรรมแตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี นั้นมีความกระตือรือร้นในการทำงาน พยายามค้นหาแนวทางในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 10-15 ปีนั้นยังต้องการที่จะพัฒนาตนเองในการทำงาน จึงต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้ร่วมงานในการวางแผนการทำงาน ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไป นั้น มีความชำนาญในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นน้อยลง สอดคล้องกับ พรณิภา ไชยศรี (2563 : 148) ได้

ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งการทำงานจะออกมาดีนั้น ขึ้นอยู่กับความตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย และผู้บริหารโรงเรียนต้องสามารถช่วยตรวจสอบและตัดสินใจในการทำงานเมื่อเกิดเหตุการณ์การในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ ปาลิตา ธนะกุลภาคินและคนอื่นๆ (2563 : 146) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่าง อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องให้ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยใช้เทคนิค หรือหลักการซึ่งนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารต้องมีการกำหนดนโยบายด้านการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง
2. ด้านหลักโปร่งใส ผู้บริหารควรวางระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสและมีกระบวนการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
3. ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติงานตามความถนัดของแต่ละบุคคล และมีความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน
4. ด้านหลักมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนมีการเผยแพร่การปฏิบัติงานของตนเองให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทราบและเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาด้วยไมตรีจิตที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนในเครือข่ายที่ 43 สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- จรัสศรี ทีปรัช. (2560). *การบริหารจัดการในภาครัฐและเอกชน*. กรุงเทพมหานคร: หลักไทย
- จันทร์ศม์ ภูติอริยวัฒน์. (2560). *ธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษากับความเป็นเลิศในผลลัพธ์ด้านบุคลากร*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดชชาติ ตริทรัพย์ และ กันตภณ หนูทองแก้ว. (2562). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโม่ง่าย อำเภอยะโฮง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
- ปาติดา ณะกุลภาคินและคณะ. (2563). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 3 ตามการรับรู้ของครูผู้สอน*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
- พรธนิภา ไชยศรี. (2563). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์และคณะ. (2562). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วิจิต บุญสนอง และ นนทภัทร์ ไสสุชล. (2562). *ความคาดหวังของประชาชนต่อการส่งเสริมธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
- ศุภณัฐ กุมภาว. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- สิรินญา ศิริประโคน และ เกสณี ชิวปรีชา. (2560). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก

- สุรพล ลอยใหม่ และ ไชยา ยิ้มวิไล. (2562). *การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารกิจการภาครัฐในหน่วยงานสาธารณสุขในสามจังหวัดเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- อัจฉราพรรณ โมรัตน์. (2562). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2563). *พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- อานันท์ ปันยารชุน. (2559). *การบริหารสไตล์โปร่งใสของอานันท์ ปันยารชุน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช
- Cohen, L., Minion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. (7th ed.) New York: Routledge.
- Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (7th ed). New York: Harper & Row.